

ՍՈՒՐԷՆԴԱՆ

ԲԻՒՋԵՆԻԿԱՆ

Լ. Ռ. Մ. Գ. Ի. Բ.

Տ. Լ. Բ. Ռ. Մ. Գ. Ի. Բ. Ս. Լ. Բ. Ռ. Մ. Գ. Ի. Բ. Ս. Լ. Բ. Ռ. Մ. Գ. Ի. Բ.

1849 — 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՆՈՒՍԴԵՐԱՆ — 127

ՄՈՒՀԱՐՐԵՄ 1 — 1265

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյն Սարգսյան փառաւոր
մէքմուտի գանձուղ Հայաստանի մէջ
երկրորդ աստիճանին աստիճանը որոշեալ կար-

գի պատիւը ունենալ, առաջին աստիճանին
երկրորդ կարգի անդամը որոշեալ վերա-
բերեալ նշանաւ ընկալաւ:
— Նոյն տարեկան մէքմուտի Իսմէթ
էֆենտին առաջին աստիճանին աստիճան կար-
գի պատիւը ու պաշտօնին վերաբերեալ նշանը
առաւ. որուն ունեցած երկրորդ կարգի նը-
շանը իբրեւ. պաշտօնատարութեան նշան ծո-
վային ժողովոյն աստիճանը գրադիր Գիւհտի
դէյին տրուեցաւ՝ երկրորդ կարգի պատիւն ու
շնորհակցութիւն: Նոյն ժողովոյն երկրորդ դրա-
դիր Սարգսյան Էֆենտին երկրորդ աստիճանը
ընկալաւ: Երկրորդ Գիւհտի պէյին մնացած
երկրորդ աստիճանի նշանը ու Սարգսյան Էֆեն-
տին մնացած չորրորդ աստիճանի նշանը
արքունի փողկոսնային յանձնուեցան՝ հաւ-
աստեայ կանոնին համաձայն:

— Սարգսյան ժողովոյն անդամ Էսաթ
էֆենտին մեռաւ. ու տեղը անցաւ Կարապետ
պետութեան աստիճանը ունեցող Ալի աղան:

— Բարձրագոյն մեծ ծովային փառաւոր
աստիճանաւոր Հիւստի Էֆենտին խաճէկեաւ
նաւթեան աստիճանը ընկալաւ: Նոյն փա-
ռաւորն աշխատակցութեան Լ. Տիւրքի և Սուր-
թափաւ աղաներն ալ՝ կայսերական սենեկի
դիւանութեան աստիճանը ստին:

— Պարտաւոր կառավարին փոխարինող Ալ-
տի փառաւորն հաւ գործակաւոր անուանե-
ցաւ. Նուսուֆ Էֆենտին:

— Վարդանան հրամանաւ Ալիմիւս սուլ-
թանաւ տեղը հիւանդանոց մը կը ղենուէր,
որն որ մտաւր լոյսեղան ըլլալով, այս ուր-
բաժնի վեհապետ. ինքնակալ իւր աստիճան
խաղաղութեամբ հոն գնաց. որուն ներկայու-
թեանը լազուեցաւ յիշեալ հիւանդանոցը:

— Թիւրքաւոր շոգենաւոր որ Գաղղիայէն
Պոլիս կուգար, իջմիր հոնդիւրած աստիճան
մէջը գտնուողներէն մէկը շոգենաւոր Բուսու-
ր ու իջմիր Գարաիսիան դրուէր է. այնուհե-
տեւ շոգենաւոր Պոլիս պիտի գար ու Գարաիս-
իան պիտի պահէր. բայց տոկոսին անկէ չը
մեկնած՝ ճամբորդներէն մէկն ալ հիւանդա-
նաւորն, նաւորդներուն շատը տէր ու գործի
մէջ մնացեր են. ուստի շոգենաւոր այլ չը կը-
նալով Պոլիս գալ, հոն կեցեր է Գարաիսիան
պահելու համար:

— Հիւստի ամսոյն ունեցին կրակի զիշեր՝
բուն երգանկայի մէջ գետնաշարժութիւն պա-
տահեցաւ, բայց անանց մէկի մը ֆառ տա-
լու անցաւ:

— Գարաի մէջ Նուսուֆ փառաւոր Բուս-
ուր Օսման անուն մէկին երկը վաւարեց մե-
կէն ծնաւ. որ մէկը մանչ էր ու երկուքը՝
աղջիկ. միջոցը երկու ժամ տնայնէն ետեւ
աղջիկն մէկը մեռաւ. միւս երկուքը ողջ
մնացին:

— Օլիւնի մէջ 23 ին ուրբաթ օրը ժամը
եօթ ու կէսին աստիճանը՝ Թաթմարա Յուսուֆ
Կիլիզցի քոյր Հիւստիանի Լէպարտո ա-
նուն մէկին տունէն հրդեհ պատահեալով, մի-
այն նոյն տունը սղոցաւ, և քոյր տունը
փռլուցեալով գործակալները խելոյն մա-
րցին:

Գարաի մէջ նոյն ամսոյն 24 ին ուրբաթ
գիշեր ժամը վեց ու կէսին տաճարէն Չիւ-
պրիլիմաւ ըստած տեղը գործու քիւհտի
Նուրի Էֆենտին տունէն հրկիզութի պա-
տահեալով, ու մը տուն ու չորս խանութ հրոյ
ճարակի իղան. գործակալները երկու խանութ
փլցուցեալով հրդեհին տաքքը տանին:

— Սարգսյան փառաւոր աստիճան ցա-
ռած երեւան երաժ կեղծ գրամատուցութիւնը
(խաղաղ խաղիմները) յիշողները բնութեամբ
և խնամալով Թաթմարայի Գիւլի, Ելիմիւր-
միւրի Նիւրի և անոնց ընկերը Փրոսպեթի
Գաւալի իւրիւրեւեռ անուն մարդիկը ձեռք
ձգած էր:

Բանդ մէկին նախ Գիւլի փառաւորա-
նի քաղաքով պատասխան տուաւ Թէ ես
այս բանին ձեռնամուխ չեմ, այլ Երմիւր
Իւնիսի Կիւսարիայի, Վարդապետի իւրեւ-
րաւ ըստով 26 կարգ թուով տալի երբոր
գիտցայի մը ջրգունեալով Խալա ըլլայ իմացայ,
խաղիմ նեղեցին:

Նոյն տարեկան փառաւոր յիշեալ Վարդապետին
ալ բնութեամբ Վալի Կիւսար ճալիսիւն
տունը բացաւ իմացուեցաւ, ուր տեղ կային
նոյն տակերից Սիւրբէ, Խալա Սիւրբէն տը-
լան Գիւլի որ և տակերից Կիւսար տունէն մար-
դիկը. ոտակալներն կողմէն մարդ երկուքով հոն
տանց ամէնի ալ Վալիիցէն բերաւ, և նոյն
տունէն գտնուած գործիքները ու կեղծ գը-
րամատուցութիւն ալ՝ որ 516 հատ հազարնոց
էին, խելոյն արքունի փողկոսնային իրկուեցան:

Վալի Կիւսար Խալա Սիւրբէ, Յուսուֆ
նէս, Էրմիւրի Յուսուֆ, Խալա Սիւրբէ,
Թաթմար և Լէպարտո անուն մարդոց ալ կա-
կածեցին ըլլալին իմացուեալով՝ անոնք ալ Վալ-
իիցէն բերուեցան. ուր տեղ ամսոյ փառաւոր

երկար բարակ հարձու փորձ ու գառաւորան
ըլլալին ետեւ՝ բանը աղէկ մը տառադուելով
հաւերուեցաւ, որ այս բանին բուն պատ-
ճառ եղած են Սիւրբէ, Վարդապետի, և Սի-
րբէն. որոց ընկերութիւն ըրած են նաեւ
Գիւլի, Կիւսար և Յուսուֆ:

Նոյն տարեկան արժանաւոր պատիւը
տրուելու համար՝ որպիսութիւնը ոտակա-
նաւորներն յայտարար դրով արդարութեան
վճարը կերպով տուններն իմաց տրուե-
ցաւ. և միւսներուն ալ հրաման եղաւ որ տե-
ղերին երկման, որովհետեւ յանցաւոր չըլլա-
նին յայտնուէր էր:

— Հիւստի, Կիւսար, Սառաիսիայի Չա-
ղափի և Հիւստիայի Մանու Փառաւոր անուն
նաւապետներուն նաւերը՝ անցեալ շաբաթ
գիշեր ժամը երեքին պատահած միջոցին ա-
տենը Վարդապետի նաւահանգիստը ցամաքը ին-
կէր են:

— Օլիւնի մէջ միւսն ունեցին մէկ
շաբթուան մէջ Վարդապետ, Իւրիսի, Թէ-
քիւստի, Տրապիզոնէն, Խալապիլի և Սի-
ծովոյն ուրիշ նաւանդիւսաներէն հետեւալ
բաները Պոլիս եկան:

Գալիք պանիրի . . .	Հոխա . . .	021141
Սուսամ . . .	" . . .	007748
Բուրլու պանիրի . . .	" . . .	003696
Սաւոր . . .	" . . .	011214
Սողի (Ֆրեյսի) . . .	" . . .	022924
Գաւալ . . .	" . . .	034109
Աղած պանիր . . .	" . . .	004942
Չիլիլի կաղի . . .	" . . .	015401
Սայեաղի . . .	" . . .	009226
Թեոպիլ չորուղի . . .	" . . .	001700
Պատարմա . . .	" . . .	006321
Գալապալ պանիր . . .	" . . .	006388
Պալաւա . . .	" . . .	011584
Փէքմիլ . . .	" . . .	012903
Քիլիլի թօխումի . . .	" . . .	000655
Կահուա . . .	" . . .	000544
Ճիլիլ, հատ . . .	" . . .	007383
Լիւն . . .	" . . .	665000
Աղած գալուսի . . .	" . . .	001750
Թաւիլ, տէպի . . .	" . . .	000089
Գալապալ խալի, տէպի . . .	" . . .	001237

— Նախապէս նոյն տարեկան միջոցին մէջ Իլմի-
սին, Կիլիլի, Գարաիսիայի, Խալա-
վայի, Մարթիլիլի, Փէնտիլի, Գաւալ-
լուիլի, Գալապալիլի, Գալապալիլի, Տէլիլի
տէրեպիլի, Կարալիլի, Գարալիլի, Երմի-
պիլի և այլ ամսոյ նման նաւանդիւսաներէն
հետեւեալ բաները Պոլիս եկան:

նստեց. ուստի այս ջուրը «էլ-ալ-ճի» դէմ զօ-
րաւոր դեղ մը համարելով՝ Լճառային լճէն-
էն Բիւն քաղաքացւոց տատուէր ըրեր է
թէ ամէն մարդ առնէ ու տուներուն և խա-
նութներուն մէջ սրսիւ. նաև Ինկիլթիւռային
ուրիշ քաղաքներն ալ այս ջուրէն պիտի խր-
կէ. և ազքատաց ձրի բաժնուէրու համար
100 հազար դոնի չափ ջուր ծախու առեր է:

— Ինքնաշնորհ Ինկիլթիւռային մէջ լու-
մայտիօն մը մեռեր է, որուն հարուստ ըլա-
լը մինչև մահուան օրը մարդ չէր դիտեր -
մէկ միլիոն 200 հազար քէօն ըստակը երբ
է՝ բաց Կիսիւս ստացուածքներէն. որոնք
մնացեր են մէկ հստիկ ժառանգին, որ զին-
ուորական կարգը գտնուելով՝ Բիւն-Են-Են
աստիճանը ունէր և շատ ալ պարտք ըրած
էր. հիմա իրեն ժառանգ մնացած ըստակին
ու կայրուածքին հինգ ըրակի մէջ բերած շա-
հուր կարող պիտի ըլլայ իւր ամէն պարտքը
ստեղծ վճարելու:

— Հոգևատումի Սէնէտ գաւառը՝ որ Անգ-
ղիոյ տէրութեան ձեռքը անցած է հիմա,
պատահած պատերազմներուն ատենը Անգ-
ղիայի զօրքը շատ ըստակ ու տարածք և պա-
տերազմական մթնոլորտի առաւ էին, որոնք
մինչև հիմա պահուած էին՝ ամէն մարդուն
իւր սոցիալականութեանը ու աստիճանին համե-
մատ բաժնուէրու համար: Այս օրերս տնտես-
տեւանքը շնորհելով՝ ամէն զօրապետներուն
ու զօրքերուն բաժնուէր է՝ նոյն տու մարդին
համաձայն. և Նափիէ զօրապետին ալ 70 հա-
զար լիւա բաժին տրուեր է, որ այն ատենը
յիշուող զօրացը սպարապետ գրուած էր:

— Ինքնաշնորհ Աւստրալիա աքսոր խրկը-

ւողներուն մէջէն տակաւին չը զգաստացող-
ները Ումիտ Պուրնու ըստած քաղաքը խր-
կելու արժանի դատուելով՝ Անգղիոյ կառավա-
րութիւնը անցեալները անտնայնէ մէկ քանին
խրկեր էր հոն. բայց քաղաքացիք տնտեսի յան-
դուքն մարդիկներուն իրենց քաղաքը ընա-
կիլը չուզելով՝ ետ դարձուցեր էին. նմանա-
պէս հիմա Աւստրալիա կղզիին բնակիչներն
ալ ասանկ յանգաւոր մարդոց իրենց երկիրը
կեանքուն ամենէն չը հաճելով, աղերսագը-
րէր կը դրեն իրենց ժողովոյն մէջ, որ Անգղիոյ
կառավարութեանը պիտի մատուցանեն:

Պալիւսայի տէրութիւնը՝ Աւստրիոյ
տէրութեան Գերմանիոյ դորձերուն մէջ մը-
տած ըլլալուն՝ այնպիսի հաճելի եղած չէ
Աւստրիային: Յաւանքօր քաղաքը Գերմա-
նիոյ բոլոր կառավարութիւններուն կողմէն
զինուոր գտնուելուն՝ Պալիւսայի տէրու-
թիւնն ալ հոն քիչ մը զօրք ունի. վասն որոյ
զգուշութիւն կը լըլայ թէ չըլլայ որ անկարգու-
թիւն մը պատահի: Սակէ յաւաք Գերմանիոյ
համար պատրաստուած նաւախումբը հիմա
կու հիմա Բրուսիոյ նաւահանդիսաներուն
մէջ է. և այս նաւախումբին համար ուլ միւս
կառավարութիւններէն աւելի Բրուսիոյ տէ-
րութիւնը ծախք ըրած է. վասն որոյ յիշուող
նաւախումբին հոն գտնուելուն յնարքը վախ-
նալով՝ Յաւանքօր ի ժողովը հրաման րքեր է,
որ նոյն նաւախումբը անկէ ելլայ ու դէպ ի
թրեւէսթիլի նաւահանգիստը ելլոյ. և այս
հրամանը հանելուն պատճառ զըրոյցիւր է՝
կայսերական տեղակալին Յոհաննէս աւալ

գործին ու Բրուսիոյ վեհապետ թագաւորին
մէջ տեղը եղած զգուշութիւնը:

— Ինչեալ տէրութիւնը՝ օտար տէրու-
թիւնն իմացընելու մտքը իւր բոլոր դէսպան
ներուն ու հիւպատոսներուն պաշտօնական
կերպիւ կը ծանուցանէ, թէ Բրուսիոյ տէ-
րութեանը հետ հարգողակցութիւնը կտրու-
նէ, և այս ընթացքը պիտի շարունակէ՝ մինչև
որ Գերմանիոյ դորձոյն համար Աւստրիոյ
տէրութիւնը՝ Բրուսիոյ տէրութեանը պա-
տասխան մը տուց:

— Մաճառիսթանի Գոմոն բերդը քանի
մը պայմաններով Աւստրիոյ տէրութեանը
անձնատուր եղած էր, ինչպէս որ նախըն-
թաց թերթին մէջ յիշեցինք: Արեւիկած
ընկերուն նայելով՝ յիշեալ պայմաններուն
ամէնէն ալ Աւստրիոյ վեհապետը կայսրը ըն-
դունէր է. այս պայմաններուն հարկադրու-
թեամբը՝ բերդին մէջ պիտի ուլ զօրախմբի-
րէն ի վատ, Մաճառ զինուորներուն ամէնէն
ալ զէնքերն ալ պիտի յանձնեն, զօրախմբները՝
մէկ ամսուան, զօրքը 20 աւուր համար ըս-
տակ պիտի տանեն. և Մաճառներուն ամէն
դրամով ծախելի ալ ստեղծելով, վտարէն
Աւստրիոյ ըստակ պիտի տրուին:

ՆԱԿԱՅԻՆՈՒՄՆ

Ասկէց յառաջ 123 նուաճողով տպուած լիա-
գրին վերջը 1830 թուին Բրիտանի համառոտ
Օրացուցին գինը 80 փարայ դրուելուն, իսկ լիւսմը
10 փարայ ըլլալով՝ սոյն տեղը ազգ. կառնելով ըս-
րեմիս ընթերցողը:

աստուածախորութեան Իրկիւղիւ, և ուրախութի-
ւորմանալը մանկանց, միտնգամայն և ծերոց, ա-
րանց և կանանց, և ամենայնի շարու հասակի,
բնակաց և օտարաց բնակատեղից տուի՝ և որը յայ-
ուսանք եկողայ աղանց, միահամուռ իրեն ի միտ-
ջէ բերանոյ՝ զիստու քրիստոս զուէրն մեր և զին-
ածին որդին աստուծոյ՝ Իրկիւղիւ օրհնէին և
գովաբանէին: (Թուղթի Սիւրբ, տո. Արտանդիանու
թագաւորն, որի ոյն մեծին Արտանդիայ):

Երկրորդ՝ հանդերձ շարժանապատկար զմեծա-
հանդէս կուտարմը ամեն վարդապետի ու ըն-
դունի, որ ձիւր էր արգալեւ դերագոյն պարզեաց ի վերին
տեսու թեմէն ի Տուր դաւառի հայտառնեալ-
յառկապէս՝ այն օր ի ձեռն երջանիկ կու սին Հի-
սիսիսիւայ յարանալ ճուշու արքաներն իրիստ-
նէից: Ըստ այնմ՝ Վուրք օրհնուրն Գալիսիսիւ և
Հոլիսիսիւ ի պատի իսկանց յիշիլին Հայոց՝ ու-
նէին մտնել ինչ ի քրիստոսի խաղաղութեան, զոր
տարաւ Պատմութիւն օրհնէին ի Հոմ՝ կինն Աղօղ-
եայ կայսեր: Եւ զի էր սուրբն Հոլիսիսիւ թուին
նորա՝ կապիցին դայն ի պալատաց նորա պահապան
ընել կուսին: Եւ յորժամ հային ի Տուր դաւառ
ի լեւան Աղօղ, քահանայքն ու ընդ նոսա էին
և ունէր ի բերցն մայրն անդ՝ ունելով զուրք
խաչն Եւ կացեալ զժամանակս իւրեանց միայնա-
կեցութեամբ՝ վրիճանն զան անդէն. և մնաց սուրբ
խաչն ի վերայ վիմի սնգիտելի մարդկուն. զի սուրբ
օրհնուրն ի վաղարշապատ կապարեցան նահատա-
կութեամբ: Եւ աշխարհն ի կառապալաութե էր,
և ոչ որ գիտէր թէ ուր է. բայց զի ի համբաւէ
ըսեալ էին թէ ի լեւան վարդապետ է: Եւ յեա
բաղում ժամանակաց՝ յաւուրս իրիճիկայ միայնա-
կեցի, և ի հայրապետութեան Նիսիսիւ զինողն, և
վարդ Պատմի, մինչդեռ կային յաղթն՝ սուրբ
միայնակեացքն (Թուղթի և Յովել աշտիւրս իւր,
յերրորդ ժամու՝ լիւա լեւան վարդապետ լուսով,

և ճայնը հրեւտակաց լեւի լինէր, որը օրհնէին
կատուած անձառելի ճայնիւ: Աշտիւրացի ալ խաչն
ի վիմէն և լոյսն զինի նորա և Եկն Եմուտ յեկն-
դեցին և նոստ. ի վերայ սուրբ սեղանոյն. և եկե-
ղեցին լցաւ լուսով և անուշահամութեամբ, և ե-
կաց մինչև յիշիլին, և ապա անյայտ եղէ: Եւ
ժողով զան յամենայն կողմանց, և ինն անդ և կա-
թոլիկան Հայոց Ներսէս և Վարդ Պատմի: և
կարդեցին տուն ուր ի խաչին ի քահանայից փե-
տիւրի ի փառս աստուծոյ: (Տէր Երազմէ Յայ-
մառ լին):

Երրորդ՝ զի լեւան իմաստութեան պանծալի
խաչն հանդիսացեալ կատարեմը ամեն անխախտ ի
հինգերորդ կիւրակէն յիշանց յամենայն տուն
վասն զի Գիւղն աստուածատէր եկեալ ի քաղաքն
յիշուալով՝ անհամար մեծաւ ի յուստ օտարի-
նաչան տեղաց քրիստոսի, և ինդիւր զփայտ խա-
չն խաչանդելով զիստ Հիւսիլ և մանաւ անդ ըզ-
ծեւորեցին Յուդոյ ուստի անդեկացեալ թագուհի
Եւ ի նայանի Եկն սուրբ հաւաքալ ի վայրն Գող-
գամայ՝ ուր ի ձեռն Հիւսիլ անխաչել զանձն
աստուածային յայնմալ լինէր ընդ յանձն պա-
տանդն, և լուարձայեալ հաւատացեալ փառս
կուսն աստուծոյ Ըստ այնմ՝ Վարդ հրեկոյն ճաճ-
կեալ զանխաչել զիստ հաւաքմամբ թու-
դուհոյն փառս կենաց յայնմալ: (Ըրարմիսի):

Չորրորդ՝ զամեն խաչն վերացման հանդիսու-
փայլ կատարեմը առաւել քան զառաջնոցն, հան-
դերձ շարժանապատկար և նաւախումբ, որպէս և
Յովք ի յորեւրոսանի բորդում ամենանն սուր-
տեմէրի կատարեմ զամեն նորին անխախտ, և յո-
րում աւուր պահս առնիցեն ի պատիւ և ի սուր-
խաչելութե վերջին մերոյ յիստուր. վասն զի սուրբ
Յակոբ գլխաղիւ հայրապետն մեր ի նիւն աւուր
յիշուալով, ըստ ինդիւրի բազմաց՝ Եսա. զկենա-
բար փայն և բարձրացուցեալ ի վեր օրհնէր նո-

փաւ, և զանդատան առնէր ի քառեակ կողմանս
տեղանն միարմն քահանայիւք և քաղցրածայն
զայրք վասն խաղաղութեան աշխարհի և ամենայն
բարեկարգութե նորին, ըստ տանգիւր նախնեաց:

Արդ ամեն կրթանիկ որոց, և մանաւանդ
խաչն ի նորա պատուէր զեղեցիկ և հաղկուէր
սուրբ շահապ բուսեալ ի դարմայնի, որը զհաւա-
սացելոց կարի լին բերկրեցուցանն զսիրտս առ
ի փառս աստուծոյն աստուծոյ:

Այլև. ոչ վարդապետ ի խաչելոցն շարժն
խառնին և ամեն եկեղեցւոյ. վասն զի որպէս խա-
չն քրիստոսի գերմար ի բանաբարութե գերու-
թեան՝ նայեալ և եկեղեցւուն ծնալ վերստին ի
սուրբ տաղանէն, և որդի յիշեալ հօրն Իրիսաւո-
րի վասն որոյ ուր խաչն կամ քրիստոս, օնդ է ան-
շուշտ եկեղեցի սուրբ. վասն զի խաչն բացաւ
դուռն դրամայն աստուածատանն եկեղեցւոյ,
որով բաղնայան հուսադեւորն և տիւրեցան ընդ
ամենայն որոսա օրհնեալ, որպէս ասէ Առաքեալն
Երազմէ ձեզ տեմ ի քրիստոս և յիշեղեցի. . . :

Ոչ տնային բանիս. նախ անէրն մեր յանձն
ընկալաւ զիստ խաչեալ թեմաք, և ապա խաչն
գրիստոս, որով դեռա զօրութիւն դժոխց և
յաղթեցաւ չորն:

Ուստի զմիտս մեր ի վեր բարձրացուցեալ
յիշիլաքալը տնայն զանխաչելութեան՝ միարմն ամե-
նեքեան երկրորդայն օրոք՝ փայտն կենաց, և զըն-
ւեռեալն ի նմին միշտ գահութեան փառաւո-
րեցուք ընդ հօր և հոգւոյն յաւիտեանս, ամեն:

ՌՈՒՄԻՆ ԴԴԻՐ
ՏԱԿԼԱՆԱՆ ՊՈԼՍԵԴ

Ի ՎՈՍԿԱՆԻՆՈՒՄՈՒՄՈՒՄ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՈԼՍՈՒ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՈԻՆԵՆԵՐՈՅ